

بررسی اولیه سازگاری ژنوتیپ‌های بومی زیتون استان‌های ایلام و کرمانشاه

عیسی ارجی^{۱*}، رحمت اله غلامی^۱، هوشمند صفری^۲، محمد گردکانه^۱، اکبر اسماعیلی^۳، مرزبان نجفی^۱ و ابوالمحسن حاجی امیری^۱

۱ بخش تحقیقات زراعی و باغی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، کرمانشاه، ایران

۲ بخش تحقیقات منابع طبیعی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، کرمانشاه، ایران

۳ بخش تحقیقات زراعی و باغی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی ایلام، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، ایلام، ایران

*نویسنده مسئول: issaarji@gmail.com

چکیده

به منظور دستیابی به ژنوتیپ‌های زیتون مناسب اقلیم گرم و خشک استان کرمانشاه تعداد ۳۶ ژنوتیپ بومی زیتون از استان‌های کرمانشاه و ایلام در قالب طرح آگمنت در ایستگاه تحقیقات زیتون دالاهو به مدت ۴ سال مورد بررسی قرار گرفتند. در این آزمایش ۲۱ ژنوتیپ از کرمانشاه و ۱۵ ژنوتیپ از ایلام در اسفند ۱۳۸۸ کشت شدند. ارقام کنسروالیا، آمفی سیس و آمیگدالولیا قبلاً از ارقام تجاری مناسب در منطقه تشخیص داده شده‌اند و لذا در این بررسی به‌عنوان شاهد مورد استفاده قرار گرفتند. به‌منظور ارزیابی ژنوتیپ‌ها صفات مختلف رویشی از قبیل ارتفاع، سطح مقطع تنه، رشد عرضی و رشد شاخه در فصل جاری مورد بررسی قرار گرفت. جدول مقایسه میانگین‌ها نشان داد که ژنوتیپ‌ها دارای تفاوت معنی‌دار در صفات ذکر شده هستند. ژنوتیپ‌های DS12، PG3، PG1، DS7، SKE7، DS14 و DS16 بیشترین ارتفاع یعنی بیش از ۲۵۰ سانتی‌متر و ژنوتیپ‌های DS5، DS4، DS11، DS13 و DS10 بیشترین ارتفاع یعنی کمتر از ۱۷۰ سانتی‌متر داشتند. ژنوتیپ‌های DS10، DS12، DS3 و SKE7 بیشترین سطح مقطع تنه یعنی بیش از ۵۰ سانتی‌متر مربع و ژنوتیپ‌های DS8، DS13، DS7، KF8، BN41، DS1 و DZ1 کمترین سطح مقطع تنه یعنی کمتر از ۲۲ سانتی‌متر مربع داشتند. ژنوتیپ‌های DS10، DS3 و SKE7 بیشترین رشد عرضی یعنی بیش از ۲۰۰ سانتی‌متر و ژنوتیپ‌های DS11، DS5، DS4، DS1، DS8، DS13، BSCH1 و DSCH3 کمترین رشد عرضی یعنی کمتر از ۱۲۰ سانتی‌متر داشتند.

کلمات کلیدی: زیتون، ژرم‌پلاسم بومی، صفات رویشی